

PAVLOVA OBHAJOBA

Ale Pán mi řekl: 'Jdi, neboť já tě chci poslat daleko k pohanům!' (Sk 22:21)

1. čtení: Filipským 1:12-30

Základ kázání: Skutky 22:1-22

ÚVOD: OBHAJOBA VÍRY V KRISTA

Milí bratři, milé sestry,

když procházíme novozákonní knihu Skutků apoštolských, máme někdy dojem, že prakticky celá pojednává o misijním zápalu apoštolů Ježíše Krista. Na otázku: *O čem vlastně je kniha Skutků?* bychom mohli rychle odpovědět, že vypráví o zvěstování ukřižovaného a vzkříšeného Ježíše Krista lidem, kteří o něm nikdy předtím neslyšeli. Myslím na pohany v celé Římské říši. Nebo o zvěstování Krista lidem, kteří o něm už slyšeli, ale neměli ho za víc než za buřiče a rouhače. Myslím především na Židy v Jeruzalémě. Ale to není úplně přesné. Vždyť autor, evangelista Lukáš, povoláním lékař a společník apoštola Pavla (Ko 4:14), věnuje více prostoru Pavlovým obhajobám než jeho misijním promluvám. Jen pro srovnání: Celkem 97 veršů se týká jeho obhajob. A „pouze“ 47 veršů se týká jeho misijních promluv. Obhajoba víry, cizím slovem *apologie*, je významnou součástí knihy Skutků, především pokud se zaměříme na život apoštola Pavla. Obhajoba víry v Krista je pevnou součástí života křesťanů. Nejen teologů a kazatelů. Ale všech, které Kristus na společnou cestu života povolal. Apoštol Petr ve svém dopise povzbuzuje věřící:

- *Budte vždy připraveni dát odpověď každému, kdo by vás vyslyšel o naději, kterou máte,¹⁶ ale činite to s tichostí a s uctivostí.* (1Pt 3:15)

A v této souvislosti si ještě připomeňme slova Pána Ježíše, který připravoval své učedníky na chvíle, kdy budou muset hájit své učení před lidmi. Tedy i před těmi, kteří je nebudou mít v lásce a podle toho se k nim také budou chovat:

- ¹⁹ *A když vás obžalují, nedělejte si starosti, jak a co budete mluvit; neboť v tu hodinu vám bude dáno, co máte mluvit.* ²⁰ *Nejste to vy, kdo mluvíte, ale mluví ve vás Duch vašeho Otce.* (Mt 10:19-20)

Apoštol Pavel byl připraven na svou obhajobu. Připravoval se na ni zhruba posledních 25 let svého života, která prožil v oddanosti Pánu Ježíši. Tato obhajoba víry v Krista nevychází z úst čerstvě obráceného člověka, ale z úst člověka, který už má něco za sebou, jak se říká. Člověka, který už mnohokrát slovy i skutky prokázal, že odhodlaně kráčí za Ježíšem. Ne snad, že by nově obrácený člověk nemohl vydávat účinné svědectví o svém Zachránci. K tomu jsme opravdu povoláni všichni. A přesto má Pavlova obhajoba svou sílu a vážnost také díky tomu, že ji pronáší zkušený a ostřílený křesťan.

Stalo se to v Jeruzalémě. Na schodech pevnosti, kam ho chtěl římský velitel zavřít především proto, aby mu zachránil holý život. Židé z provincie Asie totiž Pavla obvinili, že přivedl pohany do Chrámu, a tím to posvátné místo znesvětil, což nebyla pravda. A že také pohrdá Mojžíšovým zákonem. Což také nebyla pravda. A že káže Krista pohanům, což ovšem pravda byla. Dav ho lynčoval, bil ho. A snad by ho i zabil, kdyby římský velitel nezasáhl. Na schodech té pevnosti dostal Pavel možnost promluvit. Obhájit se. A my se na jeho obhajobu zaměříme.

I. NEBÁL SE ŘÍCT PRAVDU A NEPŘESTAL BÝT LASKAVÝ

Za prvé a především: Pavel se nebál říct pravdu. Nebál se říct pravdu do očí těm, kteří byli skálopevně přesvědčeni, že Pavel lže. Nebál se říct pravdu do očí těm, kteří ho za jeho životní postoje nenáviděli až na smrt. Nebál se říct pravdu těm, kteří ho před chvílí tloukli a kopali. To není zrovna snadné. To vyžaduje velikou míru osobní odvahy.

Kdo to kdy zkusil na vlastní pěst, ten ví, o čem mluvím. Není to snadné, a to ani nemusíme před tím dostat nakládačku. Člověk se třese jak osika. Potí se. Má vyschlé hrdlo, rychlý tep a vysoký tlak. Bojí se, zda jeho řeč bude mít hlavu i patu. A zda ji vůbec dokončí. Vždyť Pavel nemluvil s papírem v ruce! Pavel mluvil spatra! A pak také: Co se bude dít dál, až svou řeč dokončí? Dokud mluví, dokud ho někdo poslouchá, dokud mu posluchači neskáčou do řeči, dokud po něm neřvou a nepřerušují ho, všechno jakž takž jde. Ale co se bude dít, až domluví? V případě Pavla jsme slyšeli, jaká byla reakce jeho posluchačů:

- ²² *Poslouchali ho až do chvíle, kdy řekl tato slova; ale pak začali křičet: "Sproved' ho ze světa! Nesmí zůstat na živu!"*

Bratři a sestry, žijeme ve společnosti, která nás celá desetiletí masíruje hláškami, že pravda s velkým „P“ už neexistuje. Že jsou jen určité skupiny lidí, které mají vlastní pravdu. A jiné skupiny, které mají zase tu svou pravdu. Ale nikdo si nesmí nárokovat, že dosvědčuje univerzální, pro všechny platnou a pro všechny závaznou pravdu. To je prý nemístný nátlak na druhé lidi. Zneužívání moci.

Jedinou pravdou prý zůstává, že nikdo pravdu nemá. Nikdo ji nevlastní. A tak morálním pravidlem dneška je tolerance druhého s jeho názory, úsilí o rozmanitost a barevnost. Pravda má údajně mnoho odstínů. A pro nás lidi je nedosažitelná.

Jistě, pravda se nesmí vnucovat. Ani psychickým nátlakem. Ani vnější silou. Lidé se nesmí vést k pravdě násilím. A tam, kde to lidé dělají, se dopouštějí velikého zla. Na druhou stranu: Pavel by nám asi nerozuměl, kdybychom ho chtěli přesvědčit, že by měl být tolerantnější k druhým. Že by neměl lidem kolem sebe říkat, co je pravda a co pravda není. Že by měl víc naslouchat a méně mluvit. Méně mluvit o Ježíši Kristu, v kterém se podle něj ztělesnila Boží konečná pravda. On se považoval za svědka této pravdy. On je svědek Ježíše Krista. *Ber, nebo nech být. Ale nesnaž se mě zastavit, když budu tuto pravdu, Ježíše Krista, dosvědčovat druhým lidem.* Ano, jistě, je to pravda Pavlova. Ale zároveň je to pravda, o které musí slyšet i druzí lidé. Ti, kteří jsou mu v mnohém blízcí, i ti vzdálení. Prostě celý svět! Protože Pán Ježíš je pravdou pro celý svět. Pro každého člověka, bez ohledu na společenské postavení, výši vzdělání a míru bohatství, bez ohledu na rodinnou výchovu, barvu pleti, jazyk či národnost. Jak říká Pavel svému žáku Timoteovi:

- *Před Bohem a Kristem Ježíšem, který bude soudit živé i mrtvé, tě zapřísahám pro jeho příchod a jeho království: ² Hlásej slovo Boží, ať přijdeš vhod či nevhod, usvědčuj, domlouvej, napomínej v trpělivém vyučování. (2Tm 4:1-2)*

A sám píše v listu Římanům o své touze dosvědčit Ježíše Krista všem lidem. A když všem, pak právě i těm, kteří s ním sdílejí předky, jazyk, vzdělání v Zákoně i obřízku.

- *Bratří, toužím z celého srdce a modlím se k Bohu, aby Izrael došel spásy. ² Vždyť jim mohu dosvědčit, že jsou plni horlivosti pro Boha, jenže bez pravého poznání. ³ Nevědí, že spravedlnost je od Boha, a chtějí uplatnit svou vlastní; proto se spravedlnosti Boží nepodřídili. ⁴ Vždyť Kristus je konec zákona, aby spravedlnosti došel každý, kdo věří. (Ř 10:1-4)*

A proto ani na těch schodech římské pevnosti nemlčel. Mohli bychom formálně rozlišovat kázání, vyučování, svědectví a obhajobu. Ale všechny tyto způsoby řeči mají podle Pavla společný kořen: Je to touha, aby lidé, nejprve Židé a pak i pohané, došli spásení v Kristu Ježíši. Má-li tedy možnost o této spáse promluvit, mluví.

II. VYCHÁZEL Z TOHO, CO MĚL S OSTATNÍMI SPOLEČNÉHO

Bratři a sestry, dnes můžeme často slyšet názor, že být přesvědčen o své pravdě a mluvit s druhými o své pravdě je neomalené, nezdvořilé, nevkusné, nežádoucí. A nakonec i nelaskavé. Písmo to však vidí jinak. Projevem lásky k lidem je říkat lidem pravdu. Boží pravdu. Pavel miloval ty, kteří mu tehdy pár minut naslouchali. Chtěl pro ně to nejlepší, proto jim svědčil o Kristu. Navíc celá jeho řeč je vedená laskavým tónem. Nadávkami, křikem a hrubými výrazy by totiž Pána Ježíše spíše zatemnil, místo aby jej vynesl na světlo světa. Všimněte si, že všechny ty rozzuřené lidi oslovuje jako *bratry a otce*. Vždyť jsou všichni synové Abrahamovi! Dále je prosí, aby ho vyslechli. Aby se utišili. Což způsobí tím, že k nim promluví aramejsky. Nikoli řecky, tedy tehdejší angličtinou. Řeckému jazyku by jistě mnozí rozuměli. Ale promluvit aramejsky? Tomu chtěli naslouchat i nejprostší Židé. Tím Pavel ještě podtrhl svou rodovou i jazykovou spřízněnost s těmi lidmi. Těžko by mu naslouchali, kdyby od začátku Pavel dělal, že je někdo jiný než oni. Že on a oni nemají nic společného. A jak začne svou obhajobu? Slovy:

- ³ *"Já jsem Žid a narodil jsem se v Tarsu v Kilikii, ale vychován jsem byl zde v Jeruzalémě. V Gamalielově škole jsem byl přesně vyučen zákonu našich otců. Byl jsem právě tak plný horlivosti pro Boha, jako jste dnes vy všichni..."*

Jsem Žid, jako vy všichni. Byť jsem původem z Tarsu, byl jsem vychováván v Jeruzalémě. Jako mnozí z vás. Ve škole rabína Gamaliele jsem se učil Mojžíšovu zákonu, což jistě dokážete ocenit. A byl jsem horlivým žákem, tak jako vy. A mám rád Boží chrám, stejně jako vy. Máme toho tolik společného!

Bratři a sestry, není to skvělý návod? Než začneme s druhými mluvit o naší víře v Krista, kterou s námi lidé třeba v tu chvíli nesdílejí, mluvíme nejprve o tom, co s nimi máme společného. Najdeme témata, která jsou drahá našemu i jejich srdci. Třeba společní předkové. Nebo společné zájmy a koníčky. Destinace, do kterých rádi jezdíme. Sport, kterému se léta věnujeme. Kniha, kterou jsme s nadšením přečetli. Jídlo, které nám chutná. Dospívající děti, které nás ignorují. Politici, kterých si vážíme. A herci, na které se rádi díváme. Takových témat může být spousta! Ujistěme se navzájem, že máme mnoho společného. A až nalezneme společnou řeč, nezapomeňme mluvit o Pánu Ježíši. I kdyby nás dál rozdělával, což se prostě stává, přece můžou mít druzí lidé své uši maličko otevřenější, než kdybychom jim dali najevo, že s nimi nemáme společného vůbec nic. Pavel tím začíná. A je to dobrá strategie. Díky tomu může vydat svědectví o Kristu, aniž by si ti lidé hned zacpávali uši.

III. MLUVIL O TOM, JAK HO KRISTUS ZMĚNIL

Ale samozřejmě: K Ježíši se dostat musel. Pavel nejprve mluví o tom, kam až ho horlivost pro Boha a pro tradice otců bez pravého poznání zavedla. On pronásledoval křesťany! A byl v tom důsledný a nedostižný! Dokonce si tím získal přátele na vysokých místech. Naklonil si samotného velekněze a židovskou radu. A křesťany pronásledoval nejen v Jeruzalémě, ale i jinde. Vždyť do Damašku vyrazil proto, aby tam nechal spoutat křesťany, které chtěl přivést v okovech do hlavního města. A tam se to stalo! Před Damaškem. Nejvýznamnější a neznámější obrácení člověka ke Kristu! Pán Ježíš se tehdy smíloval nad tímto horlivým a hříšným farizejem Saulem.

- ⁶ *Když jsem ještě byl na cestě a blížil se k Damašku, kolem poledne mě najednou obklopilo jasné světlo z nebe.* ⁷ *Padl jsem na zem a uslyšel jsem hlas, který mi pravil: 'Saul, Saul, proč mě pronásleduješ?'*
⁸ *Já jsem odpověděl: 'Kdo jsi, Pane?'* A on mi řekl: *'Já jsem Ježíš Nazaretský, kterého ty pronásleduješ.'*

Všimněte si, bratři a sestry: Ježíš se ptá Saula, proč ho pronásleduje. A Saul v tu chvíli nemá co odpovědět. A tak se jen zeptá, kdo s ním mluví. A Vzkříšený mu odpoví: *Já jsem Ježíš, kterého ty pronásleduješ.* Copak Pavel pronásleduje Ježíše? Vždyť on pronásledoval křesťany! Jenže tím, že jde po krku křesťanům, jde po krku i Pánu Ježíši. Tím, že pronásleduje služebníky, pronásleduje i jejich Pána. Jsou provázaní jako tělo a hlava. Jako nevěsta a ženich. Jako úhelný kámen a stavba na něm postavená.

Neumíme si představit, jak moc to Pavla trápilo, že se tak krutě choval k lidem, které po svém obrácení považoval za bratry a sestry v Ježíši Kristu. Ano, Kristus mu dávno odpustil. Ale přece je to trn, který mu bloudí po těle. Trvalá připomínka jeho hříšnosti, která ho sráží k zemi a vede ho k pokoře. Vždyť se ve své řeči přiznává dokonce k tomu, že schvaloval ukamenování Štěpána. Že byl u toho. A že u toho byl rád! Tyto hořké vzpomínky vyplouvají na povrch i v jeho dopisech. Třeba když píše Timoteovi:

- ¹² *Děkuji našemu Pánu, který mi dal sílu, Kristu Ježíši, že mě uznal za spolehlivého a určil ke své službě,* ¹³ *ačkoli jsem byl předtím rouhač, pronásledovatel a násilník. A přece jsem došel slitování, protože jsem ve své nevěře nevěděl, co dělám.* ¹⁴ *A milost našeho Pána se nadmíru rozhojnila, a s ní víra i láska v Kristu Ježíši.* ¹⁵ *Věřohodné je to slovo a zaslouží si plného souhlasu: Kristus Ježíš přišel na svět, aby zachránil hříšníky. Já k nim patřím na prvním místě,* ¹⁶ *avšak došel jsem slitování, aby Ježíš Kristus právě na mně ukázal všechnu svou shovívavost jako příklad pro ty, kteří v něho uvěří a tak dosáhnou věčného života.* (1Tm 1:12-16)

Pavel tehdy oslepl. To byl částečně trest za jeho duchovní slepotu, která jeho život provázela. Ale tento trest netrval dlouho. V Damašku se stalo toto:

- ¹² *Jeden muž, zbožný podle Božího zákona, jménem Ananiáš, který měl dobrou pověst u všech místních židů,* ¹³ *přišel za mnou, přistoupil ke mně a řekl: 'Bratře Saule, otevři oči!'* A já jsem v tu chvíli nabyl zraku. ¹⁴ *On mi řekl: 'Bůh našich otců si tě vyvolil, abys poznal jeho vůli, spatřil jeho Spravedlivého a slyšel hlas z jeho úst.* ¹⁵ *Budeš jeho svědkem před všemi lidmi a budeš mluvit o tom, co jsi viděl a slyšel.* ¹⁶ *Nuže neváhej! Vstaň, vzývej jeho jméno a dej se pokřtít, abys byl obmyt ze svých hříchů.'*

Bůh si Pavla vyvolil, aby Pavel spatřil Spravedlivého. Aby se tento hříšník, nespravedlivý člověk planoucí zlobou a hněvem proti druhým lidem, proti církvi Boží, setkal se Spravedlivým. Aby svůj život mohl znovu vybudovat na Ježíši Kristu. Všechno musel zbořit. Všechno, na čem mu kdysi záleželo. No, a co?! Hlavně, že nyní stojí na tom nejpevnějším základu, na Pánu Ježíši.

Ano, tento apoštol byl v mnoha ohledech podobný lidem, kteří ho nyní tak nenávidí a přejí si jeho smrt. A přesto je nyní tak jiný než oni! Ten rozdíl mezi ním a jeho posluchači se dá shrnout do dvou slov: Ježíš Kristus. Je to Kristus, kterého se snažil poslouchat, kterého kázal na ulicích a v synagógách, pro kterého utrpěl mnohá zranění, hlad a nouzi, a také nevoli a nepřátelství lidí. Je to Kristus, kterého dosvědčoval na každém svém kroku. Je to Kristus, který mu také v Chrámu přikázal, aby se stal apoštolem pohanů. *A tím budu, když to Pán chce. I když se vám to nelíbí. Pohané jsou dědicové Božího zaslíbení, které Hospodin dal Abrahamovi. A které potvrdil v Kristu. Ať se vám to líbí, nebo ne.* Nelíbilo se jim to. Vůbec se jim to nelíbilo! Pro ně je Pavel mrtvý muž. A tím také Pavlova první veřejná obhajoba končí. Nepochopením. Rozhořčením. Hněvem. A nenávisť. Ale Pavel odvedl kus dobré práce. Dosvědčil Krista jako Spasitele všech lidí. Dosvědčil vlastní zmatenost, vlastní selhání, vlastní hříchy. Dosvědčil nesmírné Boží milosrdenství, které se na něm projevalo. Víc udělat nemohl. Víc už od něj zřejmě Bůh v tu chvíli ani nežádal. Obhajoba víry, svědectví o Kristu, to samo o sobě nemá moc proměnit srdce druhých lidí. To dokáže jen Duch svatý. A proto ho nyní prosme, aby našemu svědectví a našim obhajobám požehnal.

Modlitba: *Pane Ježíši Kriste, dej, abych se za tebe nestyděl. Dej mi odvahu, abych byl tvým dobrým svědkem. A otevři srdce těm, kteří o tobě uslyší i skrze má ústa. Ať celý svět pozná pravdu, tebe samého! Amen.*